

УДК 338.43:330.322.14

Наталія О. Петренко

Уманський національний університет садівництва

**РОЗВИТОК СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ІНВЕСТИВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ
ЗА УМОВ ВІДКРИТОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ**

У статті досліджено специфіку розвитку системи державного інвестування аграрного сектору за умов відкритої комунікативної економіки. З'ясовано, що за умов ринкової економіки аграрна сфера вимагає оптимального поєднання державного регулювання і ринкових важелів, що своєю чергою викликає необхідність розробки теорії стабілізації і вдосконалення практики державного впливу на макро- і мікроекономічні процеси в аграрній сфері. Встановлено, що результатом реалізації державного інвестиційної політики в агросфері є отримання покращеного економічного ефекту діяльності підприємств. Розроблено інноваційну форму стимулювання розвитку аграрного сектору, яка включає регулятивний, економічний і організаційно-підприємницький механізми, а також форми та напрямки їх реалізації. Визначено, що формами державного інвестування аграрного сектору є лізинг, банківське та іпотечне кредитування, оподаткування. Встановлено, що інноваційною формою інвестиційної діяльності є регіональна інвестиційна програма (РІП), впровадження якої сприятиме залученню капітальних вкладень в аграрний комплекс. Проведено аналіз та оцінку ефективності інвестиційних проектів на регіональному рівні.

Ключові слова: держава, агросфера, інвестиції, лізинг, кредитування, оподаткування, регіональна економіка.

Наталья А. Петренко

Уманский национальный университет садоводства

**РАЗВИТИЕ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО ИНВЕСТИРОВАНИЯ АГРАРНОГО
СЕКТОРА В УСЛОВИЯХ ОТКРЫТОЙ КОМУНИКАТИВНОЙ ЭКОНОМИКИ**

В статье исследована специфика развития системы государственного инвестирования аграрного сектора в условиях открытой коммуникативной экономики. Установлено, что в условиях рыночной экономики аграрная сфера требует оптимального сочетания государственного регулирования и рыночных рычагов, что в свою очередь вызывает необходимость разработки теории стабилизации и совершенствования практики государственного воздействия на макро- и микроэкономические процессы в аграрной сфере. Установлено, что результатом реализации государственной инвестиционной политики в агросфере является получение улучшенного экономического эффекта деятельности предприятий. Разработана инновационная форма стимулирования развития аграрного сектора, которая включает регулятивный, экономический и организационно-предпринимательский механизмы, а также формы и направления их реализации. Определено, что формами государственного инвестирования аграрного сектора являются лизинг, банковское и ипотечное кредитование, налогообложение. Установлено, что инновационной формой инвестиционной деятельности является региональная инвестиционная программа (РИП), внедрение которой будет способствовать привлечению капитальных вложений в аграрный комплекс. Произведены анализ и оценка эффективности инвестиционных проектов на региональном уровне.

Ключевые слова: государство, агросфера, инвестиции, лизинг, кредитование, налогообложение, региональная экономика.

Natalia O. Petrenko

Uman National University of Horticulture

DEVELOPING THE STATE INVESTMENT POLICY IN THE AGRARIAN SECTOR IN THE FRAMEWORK OF OPEN COMMUNICATION ECONOMY

The paper seeks to provide insights into the nature of state investment policy in the agrarian sector in the framework of open communication economy. It has been evidenced that in market economy the agrarian sector requires an optimal combination of state regulation and market leverage that in turn calls for the need to stabilization theory advancement and enhancing the efficiency of state impact on macro- and microeconomic processes in the agrarian sector. It is argued that the implementation of the state investment policy in the agrarian sector results in improved economic effects on companies' performances. An innovative method to stimulate the agrosector has been developed which covers regulatory, economic and organizational business mechanisms as well as forms and directions of their implementation. The following forms for state investment policy in the agrarian sector are suggested: leasing, banking and mortgage lending, and taxation. The innovative form of investment is a regional investment program (RIP), implementation of which will contribute to raising capital investment in the agrarian complex. The paper also offers analysis and investment projects efficiency evaluation at the regional level.

Keywords: country, agrarian sector, investment, leasing, lending, taxation, regional economy.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Успішне функціонування агро підприємств на сучасному рівні розвитку економіки України безпосередньо залежить від активної інноваційної діяльності, яка максимально використовує умови, створені зовнішнім середовищем, і можливості, що існують у внутрішньому середовищі підприємства. І, безумовно, в інноваційному шляху розвитку зацікавлена держава, оскільки це сприяє зростанню валового внутрішнього продукту, обсягів реалізації агро продукції, поповнення бюджетів усіх рівнів.

Ефективність досягнення зазначених цілей повинна забезпечуватися державою через механізми стимулювання інвестиційної діяльності, впровадження пільгових умов господарювання для підприємств, які інвестують власні та залучені кошти в розробку інноваційних видів продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні сучасні наукові концепції в аграрному секторі економіки, викладені у наукових працях таких дослідників: В.М. Гесць [3], В.П. Синчак [15], М.П. Талавиця [16], І.Д. Метелова [15], І.І. Глотова [4], Е.П. Томіліна [4], А. Жарінова [7], В.І. Семчик [8], Г. Вулф [19]; питаннями активізації інвестиційних процесів займалися К.І. Артемова [2], І.А. Бурса [2], А.В. Капусткін [2], О.В. Кухленко [10], О.О. Смірнова [10], Н.М. Левченко [11], О.С. Мочаліна [12], Ткачук В. А. [17] та ін.

Невирішені частини дослідження. Дослідження, висвітлені у працях вказаних вчених охоплюють широкий спектр питань, пов'язаних з ефективним залученням іноземних інвестицій, формування сприятливого інвестиційного клімату в аграрному секторі економіки та ін. Проте, актуальною залишається проблематика обґрунтування механізмів залучення інвестицій в аграрний сектор економіки в контексті державного інвестування, що потребує подальших комплексних досліджень.

Метою статті є дослідження специфіки розвитку системи державного інвестування аграрного сектору за умов відкритої комунікативної економіки.

Виклад основних результатів дослідження. У процесі дослідження використано емпіричний метод (дослідження сутності системи інвестування); логіко-теоретичний метод (виділення пріоритетних складових системи державного інвестування аграрного сектору;

причинно-логічний метод (розробка алгоритму відбору інвестиційних проектів запланованих до реалізації з державною підтримкою); табличний (відображення джерел інвестування аграрного сектору); експертний метод і метод бальних оцінок (проведення експертизи привабливості інвестиційних проектів); матричний (побудова матриці інвестиційних пріоритетів).

Інформаційною базою роботи є публікації вітчизняних і зарубіжних вчених із проблем формування та забезпечення економічної безпеки агросфері, основні положення Законів України та Указів Президента України, нормативних документів Кабінету Міністрів України, офіційні дані Державного комітету статистики України; статистична звітність, яку складають агропідприємства. Теоретичну й методичну основу дослідження становлять наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних вчених з питань формування та управління розвитком аграрного сектору, а також законодавчі акти і нормативні документи.

У ринковій економіці в аграрна сфера вимагає оптимального поєднання державного регулювання і ринкових важелів, викликає необхідність розробки теорії стабілізації і вдосконалення практики державного впливу на макро- і мікроекономічні процеси в агросфері.

У створенні інвестиційної привабливості та розвитку інвестиційного процесу аграрного сектору істотну роль відіграє активність державних органів влади. Розробка чіткої, прозорої і послідовної державної економічної політики в частині створення стимулів для розвитку інвестиційної діяльності сприяє залученню потенційних інвесторів в аграрну сферу економіки регіону [7, с. 25].

Успішні економічні суб'єкти і ефективні прийоми менеджменту історично пов'язані не тільки з керуванням приватною власністю і веденням приватного бізнесу, а й з діяльністю державних інститутів, що описано в роботах багатьох авторів. Тому, в сьогодиншній економічній політиці більшості успішних країн посилилася тенденція до активізації відносин держави і приватного бізнесу для спільної роботи при вирішенні все нових завдань.

Державні інвестиції – це частина національного доходу у вигляді коштів державного бюджету та місцевих бюджетів, які вкладають в економіку для розвитку виробництва та соціальної сфери з метою забезпечення сталого економічного зростання [2, с. 298].

В умовах ринкової економіки основна частина державних інвестицій реалізується у вигляді інвестиційних проектів, які мають адресну спрямованість, наприклад в агросферу [9, с. 146].

У системі державного регулювання інвестиційної діяльності інвестиційний проект – це пакет документів, які всебічно характеризують процес вкладення інвестиційних ресурсів з визначенням практичного значення для інвестора в економічному, соціальному чи екологічному аспектах [8, с. 117].

Отже, результатом реалізації державного інвестиційного проекту є отримання економічного ефекту. При цьому, завдання, які вирішуються державою, відносяться як до поточного обслуговування населення (забезпечення доступності різних послуг і соціальної інфраструктури), так і до оптимізації структури економіки через створення інститутів розвитку і підтримку інновацій.

В останні роки економічне зростання України стало вкрай залежати від перспектив агросектору. У 2010–2016 рр. частка промисловості у ВВП країни знизилася з 31,3% до 26,3%, частка сільського господарства підвищилася з 8,3% до 14,4%. За 2014–2016 рр. частка аграрної продукції в експорті збільшилася з 31% до 42,5%. За попередньою оцінкою, агросектор забезпечив майже третину (28%) надходжень валюти в 2016 році [6].

Подальше зростання аграрної сфери вимагає доступного і об'ємного фінансування. Цілі фінансування можуть включати наступне:

- розширення обсягів і асортименту агропродукції,
- підвищення її якості та частки доданої вартості,
- глибоку модернізацію виробничої бази і технологій,
- оптимізація виробничо-збутового циклу.

Особливістю української аграрної економіки є те, що основне навантаження щодо інвестування несуть підприємства, фактично фінансуючи виробництво з власного прибутку. Протягом 2012–2016 рр. частка власних коштів підприємств в загальному обсязі інвестицій постійно наростала і досягла в минулому році 69,4% (табл. 1).

Таблиця 1

Джерела інвестицій в аграрний сектор 2012–2016

Джерело	Рік	2012	2013	2014	2015	2016
Кошти з держбюджету		6,3	2,5	0,7	2,4	2,3
Кошти місцевих бюджетів		3,2	2,8	2,6	5	7,1
Власні кошти агропідприємств		59,2	63,4	71,5	67,4	69,4
Банківські кредити та інші займи		16,1	14,8	8,8	7,3	7,1
Іноземні інвестиції		0	1,6	2,7	3,1	2,9

Джерело: [6].

Проведені нами дослідження показують, що рентабельність/прибутковість агропідприємств знизилася в 2016 р., і ця тенденція продовжиться, принаймні, до 2022 р. Це означає, що прибуток підприємств як основного джерела інвестицій і «самофінансування» для підтримки зростання практично вичерпано. Ще одне джерело інвестицій – держбюджет. Частка держбюджету в капітальних інвестиціях скоротилася з 6,3% до 2,3%.

Найважливішим джерелом фінансування розвитку є банківські кредити, однак частка банків в інвестиціях знизилася з 16,1% до 7,1% [6]. Ситуацію, що склалася можна визначити саме як кризову, тому що виникло протиріччя між необхідністю структурної перебудови агросектору, для якого потрібні інвестиції, і низьким рівнем інвестицій (і вкрай високою ціною на інвестиційні ресурси), які роблять практично будь-яке фінансове вкладення коштів не вигідним, виходячи з поточних оцінок.

Активізація інвестиційної діяльності є не тільки основною умовою виведення аграрної сфери з глибокої кризи, а й стає найважливішим визначальним фактором подальшого його розвитку [17]. Потрібно не тільки реформування суспільного устрою на селі шляхом інституційних перетворень, що було пріоритетом в початковий період аграрної реформи, а й залучення в аграрний сектор великомасштабних інвестицій.

Тому, створення передумов для масового припливу інвестицій в аграрний сектор має стати найважливішим елементом стратегії державної аграрної політики на сучасному етапі. На нашу думку, перш за все, необхідно забезпечити на державному рівні формування сприятливого, економічно еквівалентного ринкового середовища, в якому економіка стає вразливою до інвестицій. За таких умов у суб'єктів господарювання з'являються і розширюються інвестиційні можливості для оновлення основного капіталу і його нарощування за рахунок власних і залучених коштів. Вказане може бути досягнуто шляхом впровадження нового, адекватного ринковій системі економічного механізму господарювання, що враховує специфіку агрогосподарств.

Наявність відтворювальної ситуації і повільне становлення ринкових відносин зумовлює необхідність посилення ролі держави в регулюванні інвестиційної діяльності. Незважаючи на те, що при переході до ринку роль держави в економіці звужується, розробка

інвестиційної політики і її активне проведення повинні залишитися в якості найважливішого напрямку державного регулювання [15, с. 493].

В умовах ринкових відносин держава повинна здійснювати регулюючий вплив на інвестиційний процес шляхом забезпечення науково обґрунтованого ціноутворення, проведення гнучкої кредитної, податкової та амортизаційної політики, розширення можливостей лізингу, стимулювання підприємницької діяльності та надання пільг інвесторам при приватизації, цільового державного фінансування, виділення пріоритетних напрямів інвестування і капіталовкладення, складання індикативних планів капітальних вкладень. На регіональному рівні, і особливо на рівні підприємств, необхідно складати бізнес-плани, в яких дається обґрунтування інвестиційної діяльності та джерел її фінансування, а також оцінка проектних рішень.

Для здійснення нормального відтворювального процесу потрібно відновити інвестиційний потенціал підприємств. Для цього необхідно підвищити роль їх власних джерел – амортизації і прибутку, що можливо при усуненні диспаритету цін на продукцію агрогосподарства та спожиті ним матеріально-технічні ресурси, зменшення податкового тиску, реструктуризації боргів, включаючи їх списання та пролонгацію [19].

В умовах кризи, що продовжується в аграрному секторі зберігається необхідність більш активного державного регулювання не тільки шляхом застосування стимулюючих заходів, але і прямого вкладення капіталу [10]. Державні кошти повинні направлятися, перш за все, на відновлення технічного потенціалу на селі; завершення будівництва на раніше розпочатих об'єктах, передбачених цільовими програмами; зміцнення матеріально-технічної бази насінництва, зберігання та переробки; підтримку малого бізнесу тощо [11].

Доцільною є державна підтримка лізингу як одного з напрямків спеціалізованої системи агрокредитування. Слід підвищити роль державного цільового бюджетного фонду підтримки виробників агропродукції у фінансуванні придбання технічних засобів і обладнання, активно використовувати цільову кредитну лінію, мобілізувати місцеві джерела фінансування.

Основним інститутом, здатним забезпечити організаційну, фінансову і правову підтримку інноваційної діяльності є держава, оскільки саме вона визначає основні пріоритети і принципи інноваційного розвитку галузі; враховуючи циклічність інноваційних процесів в аграрному секторі, визначає об'єкти і напрямки підтримки за допомогою системи відповідних механізмів [16, с. 187].

Тому вирішальною умовою в стимулюванні інноваційного розвитку аграрних підприємств повинна бути відповідна система, яка включає регулятивний, економічний і організаційно-підприємницький механізми і форми та напрями їх реалізації (рис. 1).

З урахуванням економічної і соціальної важливості аграрного сектору для економіки України в останні роки було ухвалено ряд нормативних документів, що визначають цілі державної аграрної політики, основні напрямки розвитку сільського господарства тощо. Перспективи розвитку аграрної галузі, в даний час, пов'язані з виконанням «Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року» [1].

На регіональному рівні виправити фінансове становище агропідприємств можна цілеспрямовано кредитуючи підприємства, що нарощують виробництво продукції і які зберегли матеріально-технічну базу. В якості однієї з домінант запозичення коштів для високоліквідних господарств може бути і організація іпотечного кредитування [18]. Подібна система широко застосовується в розвинених країн Заходу може бути використаний і у нас.

Залученню капітальних вкладень в аграрний комплекс сприятиме створена регіональна інвестиційна програма (РІП). РІП є добровільним договірним (корпоративним) об'єднанням кредитно-фінансових інститутів регіону, які спеціалізуються на операціях з цінними паперами – їх випуск, розміщення, погашення, з метою залучення, окрім

державного замовлення, додаткових грошових коштів для довгострокового кредитування та інвестування агрокомплексу і агропромислових формувань з різними структурами управління і формами власності. При повному освоєнні зазначеної схеми, РІП буде функціонувати у двох основних напрямках: по-перше, вона буде сприяти отриманню фінансових ресурсів тими агро підприємствами, які їх потребують і визначають пріоритетні напрямки розвитку галузі; по-друге, вона буде діяти як професійний учасник ринку цінних паперів, і як інвестиційний банк, що займається організацією злиттів і поглинань агроформувань, буде займатися управлінням іпотекою і венчурним капіталом.

Джерело: побудовано автором на основі проведеного дослідження.

Рис. 1. Механізм стимулювання інноваційного розвитку аграрного сектору

Виходячи з існуючої практики інвестиційних інститутів РІП діє на первинному ринку цінних паперів як посередник між агро суб'єктами і агро сферою, яка прагне мобілізувати капітальні ресурси; індивідуальними і інституційними інвесторами. Спільно з керівництвом емітента РІП визначає суму грошей, яку слід мобілізувати, види цінних паперів, які слід випускати, а також способи і терміни їх розміщення.

РІП буде використовувати операції «андерайтингу» (гарантованого розміщення), нового випуску цінних паперів, викуповуючи їх у емітента і перепродуючи інвесторам. За угодою РІП може закупити весь новий випуск цінних паперів і гарантувати емітенту суму прибутку від їх продажу, беручи на себе або фінансову відповідальність за непродані цінні папери, або беручи на себе функції з продажу акцій нового випуску, але в межах обумовленого терміну.

Підсумовуючи, можна сказати, що новому етапу економічної реформи мають відповідати і нові економічні інструменти, які, з одного боку, мають сприяти подальшому розвитку економічних перетворень, а з іншого – максимально сприяти прискоренню економічного зростання. Ці завдання вдало поєднує в собі регіональна інвестиційна програма.

У ході проведення дослідження, нами встановлено, що при оцінці інвестиційних проектів регіонального рівня важливо системно опиратися на основні принципи і практичні підходи. Головними з них є:

- моделювання потоків продукції, ресурсів і грошових коштів;
- облік результатів аналізу ринку, фінансового стану підприємства, що претендує на реалізацію проекту, ступеня довіри до його керівників, впливу на навколишнє природне середовище тощо;
- визначення ефекту за допомогою зіставлення майбутніх інтегральних результатів і витрат з орієнтацією на досягнення необхідної норми доходу;

- приведення майбутніх витрат і доходів та умови їх сумарності;
- облік впливу інфляції, затримок платежів і інших факторів;
- облік невизначеності та ризиків, пов'язаних із залученням інвестицій.

З точки зору бюджетної ефективності, важливо об'єктивно оцінити асигнування з регіонального та місцевих бюджетів, фондів підтримки підприємництва на реалізацію проектів, які суттєво впливають на агро економічну ситуацію у певному регіоні.

Регіональний бюджетний ефект (B_i) для i -го кроку здійснення проекту визначається як перевищення доходів регіонального бюджету (P_i) над витратами (V_i) у зв'язку із здійсненням конкретного проекту, тобто:

$$B_i = P_i - V_i, \quad (1)$$

Інтегральний бюджетний ефект B_{int} розраховується за формулою:

$$B_{int} = \sum \prod_{i=0}^T (P_i - V_i) \frac{1}{(1 + E)^i} \times i, \quad (2)$$

де P_i – результати, що досягаються на i -му кроці розрахунку;

V_i – витрати, здійснювані на тому ж кроці;

T – рівень розрахунку (дорівнює номеру кроку розрахунку, на якому настигла окупність об'єкта);

E – норма дисконту, що дорівнює бажаній для інвестора нормі доходу.

Звідси слідує, що якщо бюджетний ефект інвестиційного проекту позитивний, то проект ефективний (при даній нормі дисконту), тобто можна розглядати питання про його ухвалення. Чим більше B_{int} , тим ефективніше проект. Якщо інвестиційний проект буде здійснений при негативному B_{int} , то бюджет зазнає збитків. Моделювання оптимізації розміщення агро виробництва на основі побудови уніфікованої економіко-математичної моделі показало, що поєднання ресурсів всередині галузі є лімітованим. А тому, необхідними є зовнішні чинники, що спричиняють відтворювальний процес в галузі, перш за все додаткові інвестиційні ресурси.

Міністерство аграрної політики і продовольства України [14], провадить роботу щодо підвищення інвестиційної активності в агросфері. З огляду різноманітність інвестиційних проектів, що претендують на державну підтримку доцільним є проведення оцінки даних проектів в залежності від їх вагомості на регіональному рівні.

Оцінка ефективності інвестиційних проектів здійснюється шляхом визначення суми середньозважених балів за певними кількісними критеріями. Для оцінки ефективності інвестиційних проектів використовується 10-ти система оцінок [13]. За результатами попереднього відбору проектів має прийматися рішення про передачу конкурсної документації до Міністерства аграрної політики і продовольства України.

На регіональному рівні процес відбору інвестиційних проектів, що претендують на державну підтримку може бути представлено такими етапами (рис. 2).

Метою першого етапу є виявлення відповідності зазначеного в заявці проекту загальним стратегічним цілям розвитку регіону. Метою першого етапу є виявлення відповідності вказаного в заявці проекту загальним стратегічним цілям розвитку регіону. В ході попередньої експертизи (етап 2) здійснюється оцінка суспільної значимості інвестиційних проектів, що пройшли формальний аналіз. Мета попередньої експертизи визначити ефект від реалізованого проекту і сконцентрувати зусилля на найбільш привабливих проектах для детального, всебічного аналізу. Етапи 3 і 4 процесу відбору інвестиційних проектів передбачають формування більш детального алгоритму оцінки. Мета 3 етапу полягає у визначення громадського та комерційного ефекту інвестиційного проекту.

Відсутність суспільного ефекту слугує підставою для відхилення проекту. Особливістю довгострокової державної стратегії розвитку у сфері фінансування інвестиційних проектів є виконання умови комерційної ефективності.

Джерело: побудовано автором на основі проведеного дослідження.

Рис. 2. Алгоритм відбору інвестиційних проектів запланованих до реалізації з державною підтримкою

Пропонований алгоритм дає можливість перегляду (корекції) особливо значущих, з позиції суспільної ефективності, проектів для виконання умови наявності комерційної ефективності.

Оцінка громадського та комерційного ефекту здійснюється на основі системи факторів (табл. 2).

Оскільки узагальнений аналіз фактору «Реальність проекту» проводиться на етапі подачі заявки, найбільшого значення, у ході попередньої експертизи інвестиційного проекту, набуває оцінка факторів доцільності, прийнятності та надійності. Подібна оцінка здійснюється послідовно на основі методу експертних оцінок: 1. Привласнення кожним критерієм в факторній групі вагового коефіцієнта. Ваговий коефіцієнт визначає значимість конкретного критерію (на думку експерта) для прийняття інвестиційного рішення. Разом вагові значення всіх критеріїв фактора складають одиницю. 2. Бальна оцінка кожного критерію в групі проводиться за п'ятибальною шкалою. Значення «5» присвоюється у разі максимальної привабливості значення конкретного критерію стосовно цілей інвестиційного проекту, «1» – відсутність і/або вкрай незначна привабливість. Перевага даного методу полягає в тому, що він дає змогу провести комплексну оцінку різномірних за розміром і значенням показників. 3. Результати зводяться в таблицю. 4. Отримані підсумкові значення розподіляються за перспективністю: [1; 2) – низька перспективність (Н); [2; 3,5) – середня перспективність (С) – проект може бути прийнято після доопрацювання або з обмеженнями; [3,5; 5] – висока перспективність (В) – проект вноситься до інвестиційної програми.

Отримані таким чином оцінки заносяться до матриці пріоритетності. Форму матриці зображено на рис. 3. Матриця пріоритетності відображає перспективність інвестиційних проектів з позиції оцінюваних чинників. Так, проекти відносяться до низького рівня пріоритетності, якщо мають низьку громадську ефективність (перша буква аббревіатури) або низькою комерційну ефективність (третя буква аббревіатури).

Проекти, що володіють високим рівнем ефективності вважаються найбільш привабливими і перспективними (поля 17, 18, 23, 24, 26, 27), при цьому враховується також значення фактора «Надійність» – друга буква аббревіатури матриці. Решта полів матриці характеризують проекти, що володіють середньою перспективністю. Подібні проекти

можуть бути схвалені з певними недоліками та обмеженнями. Результати, отримані в ході змістовного аналізу інвестиційного проекту є підставою для внесення його до реєстру проектів на підставі відповідного рішення органів виконавчої влади регіону.

Таблиця 2

Фактори оцінки інвестиційного проекту*

Найменування фактора	Складові критеріїв
Реальність проекту	Нормативно-правові: вимоги стандартів, норми права, патентоспроможності та ін. Ресурсні: технологічні, науково-технічні, виробничі, обсяг і джерела фінансових ресурсів.
Доцільність (суспільна корисність) проекту	Відповідність мети проекту цілям розвитку регіону Чутливість проекту Прогнозованість ділового середовища регіону Ризики і фінансові наслідки
Прийнятність проекту (комерційна ефективність)	Прибуток Рентабельність Період окупності Вартість проекту Внутрішня норма прибутку Чиста поточна вартість Чутливість до змін, терміну планування, помилок в оцінці даних
Надійність проекту (привабливість організації – об'єкта інвестування)	Потенціал організації (економічний і управлінський) Досвід в реалізації проектів Результати діяльності організації Структура джерел фінансування організації Інноваційність продукції (послуг) і технологій Частка працівників організації в загальній кількості зайнятих в регіоні Частка організації у формуванні дохідної частини крайового бюджету

Джерело: побудовано автором на основі проведеного дослідження.

ННВ	НСВ	НВВ	СНВ	ССВ	СВВ	ВНВ	ВСВ	ВВВ
19	20	21	22	23	24	25	26	27
ННС	НСС	НВС	СНС	ССС	СВС	ВНС	ВСС	ВВС
10	11	12	13	14	15	16	17	18
ННН	НСН	НВН	СНН	ССН	СВН	ВНН	ВСН	ВВН
1	2	3	4	5	6	7	8	9

– проект перспективний;
 – проект середньо перспективний;
 – проект має низький рівень перспективи/неперспективний.

Джерело: побудовано автором на основі проведеного дослідження.

Рис. 3. Матриця інвестиційної пріоритетності проектів

Висновки та перспективи подальших досліджень. Активізація інвестиційної діяльності є не тільки основною умовою виведення аграрної сфери з глибокої кризи, а й стає найважливішим визначальним фактором подальшого його розвитку.

На нашу думку, держану інвестиційну політику в найближчі роки слід здійснювати на основі наступних принципів: послідовної децентралізації інвестиційного процесу, збільшення частки власних коштів агропідприємств в загальному обсязі капітальних вкладень, підвищення ролі амортизаційних відрахувань як одного з джерел фінансування інвестицій; розміщення державних інвестицій на виробничі цілі на конкурсній основі; повернення централізованих капітальних вкладень; розширення практики спільного державно-комерційного фінансування проектів; посилення державного контролю за цільовим витрачанням коштів державного бюджету, спрямованих на інвестиції; розширення практики страхування та гарантування підтримуваних державою інвестиційних проектів.

На нашу думку, важливим інструментом економічного механізму, який може бути використаний з метою активізації інноваційних процесів в аграрній економіці є система оподаткування. Її основні принципи, перелік податків і обов'язкових платежів, порядок їх встановлення, введення, зміни та припинення, а також відносини, що виникають в процесі виконання податкового зобов'язання, права та обов'язки платників податків закріплені Податковим кодексом України.

Також, вагомим фактором відновлення економіки аграрного сектора і стимулювання економічного зростання є державна кредитна політика, яка повинна бути логічним продовженням державної підтримки суб'єктів господарювання шляхом надання кредитів за пільговими відсотковими ставками з їх диференціацією за такими ознаками, як рівень родючості земель, частка власних коштів в кошторисної вартості будівництва об'єкта, питома вага доходів переробних підприємств від вартості реалізованої агро підприємством продукції; відкриття нових та пролонгацію діючих цільових кредитів для об'єктів, що споруджуються; введення іпотеки на основі застави нерухомості, враховуючи землю.

Загалом, слід зазначити, що нові підходи до вирішення проблем у сфері державної інвестиційної політики створять передумови для стабілізації та відродження агросфери. Тільки інтенсифікація агро виробництва на основі впровадження інноваційної системи, прогресивних технологій дозволить вийти на новий рівень виробництва продукції, а, отже, і на більш високий рівень заробітної плати, що забезпечує сільському населенню гідний рівень життя, і, як наслідок, підвищення розвитку економіки країни.

Незважаючи на рівень опрацювання ряду питань, пов'язаних методологією впровадження теоретико-практичних аспектів державного інвестування, за межами наукового розгляду залишається ще багато проблемних аспектів, дослідження і вирішення яких, буде сприяти сталому розвитку аграрної галузі за умов відкритої комунікативної економіки, тому *подальші наукові дослідження* слід спрямувати у даному напрямку.

References

Література

1. Pro investytsiinu diialnist: Zakon Ukrainy vid 18.09.1991 № 1560 [On Investment Activity: Law of Ukraine dated September 18, 1991 No. 1560]. Retrieved from: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560_12 [in Ukrainian]. 2. Artemova, E.I., Bursa, I.A., Kapustkin, A.V. (2012). Obespechenie investitsionnoi privlekatelnosti agrarnogo sektora ekonomiki Rossii [Ensuring investment attractiveness of the agrarian sector of the Russian economy]. <i>Biznes v zakone – Business in law</i>, No. 1, Pp. 298–301 [in Russian]. 3. Heiets, V.M. (eds.) (2008). <i>Derzhavni tsilovi prohramy ta uporiadkuvannia prohramnoho protsesu v biudzhethnii</i>	1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560_12. 2. Артемова Е.И. Обеспечение инвестиционной привлекательности аграрного сектора экономики России / Е.И. Артемова, И.А. Бурса, А.В. Капусткин // <i>Бизнес в законе</i>. – 2012. – № 1. – С. 298–301. 3. Державні цільові програми та упорядкування програмного процесу в

- sferi: pidruchnyk [State target programs and ordering of the program process in the budget sphere: Textbook]. Kyiv: Naukova dumka. 384 p. [in Ukrainian].
4. Glotova, I.I., Tomilina, E.P. (2015). Inostrannyi kapital kak istochnik investitsii v agrarnyi sektor ekonomiki regiona [Foreign capital as a source of investment in the agrarian sector of the region's economy]. Kontsept: Nauchno-metodicheskii elektronnyi zhurnal – Concept: Scientific and methodical electronic journal, Vol. 13, Pp. 1606–1610. Retrieved from: <http://e-koncept.ru/2015/85322.htm> [in Russian].
6. Investytsii v Ukraini u 2012–2016 rr. [Investments in Ukraine in 2012–2016]. State Statistics Committee of Ukraine. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
7. Zharinova, A.H. (2010). Innovatsii yak vyznachalna skladova vidtvoriuvalnogo protsesu [Innovations as a decisive component of the reproductive process]. In: Kibernetichni zasady innovatsiinoho rozvytku: kol. nauk. monohr. [Cybernetic foundations of innovative development: a collective scientific monograph]. Eds. O.Iu. Chubukova and V.Ia. Ruban. Kyiv: Foliant. Pp. 23–30 [in Ukrainian].
8. Semchyk, V.I. (eds.) (2008). Investytsiina diialnist u silskomu hospodarstvi: pravovi pytannia: monohrafiia [Investment activity in agriculture: legal issues: monograph]. Kyiv: Yurydychna dumka. 252 p. [in Ukrainian].
9. Sukhorukov, A. (eds.) (2005). Investuvannia ukrainskoi ekonomiky: monohrafiia [Investing in the Ukrainian economy: a monograph]. Kyiv: OIE NANU. 440 p. [in Ukrainian].
10. Kuhlenco, O.V., Smirnova, O.O. (2017). Mobilizatsiia investytsiinykh resursiv Ukrainy u serednostrokovii perspektyvi [Mobilization of investment resources of Ukraine in a medium-term prospect]. Retrieved from: <http://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2017/08/72-77-1107-2017.pdf> [in Ukrainian].
11. Levchenko, N.M. (2010). Formy ta metody derzhavnoi pidtrymky innovatsiinoho rozvytku APK [Forms and methods of state support of innovative development of agroindustrial complex]. Retrieved from: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Arpdu/2010_2/doc/2/03.pdf [in Ukrainian].
12. Mochalina, O.S. (2013). Resursnoe obespechenie effektivnogo razvitiia investitsionnogo protsessa v agrarnom sektore [Resource support for the effective budget sphere: textbook / За ред. В.М. Гейця. – К.: Наукова думка, 2008. – 384 с.
4. Глотова И.И. Иностранный капитал как источник инвестиций в аграрный сектор экономики региона [Электронный ресурс] / И.И. Глотова, Е.П. Томилина // Концепт: Научно-методический электронный журнал. – 2015. – Т. 13. – С. 1606–1610. – Режим доступа: <http://e-koncept.ru/2015/85322.htm>.
6. Інвестиції в Україні у 2012–2016 рр. [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Жарінова А.Г. Інновації як визначальна складова відтворювального процесу / А.Г. Жарінова // Кібернетичні засади інноваційного розвитку: кол. наук. моногр. / За наук. ред. д.е.н., проф. О.Ю. Чубукової, д.т.н., проф. В.Я. Рубана. – К.: Фоліант, 2010. – С. 23–30.
8. Інвестиційна діяльність у сільському господарстві: правові питання: монографія / За ред. В.І. Семчика. – К.: Юридична думка, 2008. – 252 с.
9. Інвестування української економіки: монографія / За ред. д-ра екон. наук А. Сухорукова. – К.: ОІЕ НАНУ, 2005. – 440 с.
10. Кухленко О.В. Мобілізація інвестиційних ресурсів України в середньостроковій перспективі [Електронний ресурс] / О.В. Кухленко, О.О. Смірнова. – Режим доступу: <http://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2017/08/72-77-1107-2017.pdf>.
11. Левченко Н.М. Форми та методи державної підтримки інноваційного розвитку АПК [Електронний ресурс] / Н.М. Левченко. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Arpdu/2010_2/doc/2/03.pdf.
12. Мочалина О.С. Ресурсное обеспечение эффективного развития инвестиционного процесса в аграрном секторе /

- development of the investment process in the agricultural sector]. Simferopol: DIAPI. 213 p. [in Russian].
13. Osnovnye svedeniia o SADT-Metodologi [SADT-Methodologists Basics]. Retrieved from: <http://www.itstan.ru/funk-strukt-analiz/osnovnye-svedeniia-o-sadt-metodologii.html> [in Russian].
14. Sait Ministerstva ahranoi polityky i prodovolstva Ukrainy [The site of the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine]. Retrieved from: <http://www.minagro.gov.ua> [in Ukrainian].
15. Synchak, V.P., Mietielova, I.D. (2011). Derzhavna pidtrymka ahropromyslovoho kompleksu: zarubizhnyi ta vitchyzniani dosvid [State support for the agro-industrial complex: foreign and domestic experience]. Universytetski naukovy zapysky – University Scientific Notes, 2011, No. 4, Pp. 492–499 [in Ukrainian].
16. Talavyria, M.P. (2009). Shliakhy udoskonalennia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu derzhavnoi pidtrymky rozvytku silskykh terytorii: monohrafiia [Ways of improvement of the organizational and economic mechanism of state support for the development of rural areas: a monograph]. Nizhyn: PP Lysenko M.M. 424 p. [in Ukrainian].
17. Tkachuk, V.A. (2017). Investytsiina prohrama zabezpechennia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku silskykh terytorii [The investment program for the socioeconomic development of rural areas]. Retrieved from: <http://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2017/08/78-89-1107-2017.pdf> [in Ukrainian].
18. Agriculture and rural development EU (2013). Rural Development in the European Union – Statistical and economic information. Retrieved from: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/ruraldevelopment/2013/index_en.htm.
19. Wolff, G.B. (2006). Foreign direct investment in the enlarged EU: do taxes matter and to that extent? Frankfurt am Main: Deutsche Bundesbank. 60 p. Retrieved from: https://www.bundesbank.de/Redaktion/EN/Downloads/Publications/Discussion_Paper_1/2006/2006_03_28_dkp_13.pdf.
- О.С. Мочалина. – Симферополь: ДИАЙПИ, 2013. – 213 с.
13. Основные сведения о SADT-Методологи [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.itstan.ru/funk-strukt-analiz/osnovnye-svedeniia-o-sadt-metodologii.html>.
14. Сайт Міністерства аграрної політики і продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua>.
15. Синчак В.П. Державна підтримка агропромислового комплексу: зарубіжний та вітчизняний досвід / В.П. Синчак, І.Д. Метєлова // Університетські наукові записки. – 2011. – № 4. – С. 492–499.
16. Талавирия М.П. Шляхи удосконалення організаційно-економічного механізму державної підтримки розвитку сільських територій: монографія / М.П. Талавирия. – Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2009. – 424 с.
17. Ткачук В.А. Інвестиційна програма забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій [Електронний ресурс] / В.А. Ткачук. – Режим доступу: <http://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2017/08/78-89-1107-2017.pdf>.
18. Rural Development in the European Union – Statistical and economic information [Electronic resource] / Agriculture and rural development EU. – 2013. – Retrieved from: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/ruraldevelopment/2013/index_en.htm.
19. Wolff G.B. Foreign direct investment in the enlarged EU: do taxes matter and to that extent? [Electronic resource] / Guntram B. Wolff. – Frankfurt am Main: Deutsche Bundesbank, 2006. – 60 p. – Retrieved from: https://www.bundesbank.de/Redaktion/EN/Downloads/Publications/Discussion_Paper_1/2006/2006_03_28_dkp_13.pdf.